

BÖLGESEL GÜVENSİZLİK SARMALI VE PKK TERÖRÜNDE TIRMANIŞ

Bölgesel düzlemde şiddeti ve bunun araçlarını daha yoğun kullanabileceği bir zeminin ortaya çıkması, PKK'nın aynı şiddete dayalı yöntemi Türkiye'ye taşıma arayışını güçlendirdi.

Şaban KARDAŞ

Ortadoğu'da derinleşen güvensizlik sarmalının Türkiye'nin güvenliğine yansımaları her geçen gün daha da netleşiyor. Yükselen terör dalgası, bölgede yatıştırılmayan çatışma dinamiğinin tüm aktörlere yayılma potansiyelini göstermesi açısından önemli. Suriye krizinin başından beri sorunu kökeninde çözmeyi hedefleyen bir yaklaşım benimseyen Türkiye'nin, giderek bölgedeki çatışma ortamından beslenen terör ile yeniden akut biçimde karşı karşıya kalması, güvenliğinin Ortadoğu bölgesel sistemine nasıl yakından bağlı olduğunu bir kez daha hatırlattı. PKK'nın yeni bölgesel ortamın yarattığı koşullardan hareketle şiddeti tırmandırarak ve uluslararası toplumun desteğini arkasına alarak, halk ayaklanması stratejisini tekrardan öne çıkarmasıyla terör tırmanmıştır. Çözüm sürecinde öne çıkan çatışmazlık

ortamından yeniden şiddetin hâkim olduğu bir döneme bu kadar çabuk biçimde girilmesinin nedenleri konusunda farklı açıklamalar mevcut. PKK'nın terörü hızla tırmandırması ve Türkiye'nin buna verdiği cevabın sertliği tartışılırken, iç siyasete dair konjonktürel sebepler de yadsınamaz olmakla birlikte, Ortadoğu kaynaklı negatif geri besleme ile ortaya çıkan şiddet dinamiğinin belirleyici bir rol oynadığı hatırlanmalıdır.

Terörün ve şiddetin tırmanması, Kürt sorununun siyasi süreçler içerisinde ele alınmasını da zorlaştıracaktır. Önce açılım süreci ve sonra çözüm süreci çerçevesinde şiddetin ötelenmesi, Kürt sorununun siyasal düzlemde ve demokratik araçları kullanarak çözülebilmesi için uygun bir zemin yaratmıştı. Fakat Arap Baharı'nın yarattığı yeni ortam, Türkiye'nin siyaseti önceleleyen çözüm arayışının önünde

önemli bir engel olarak öne çıktı. PKK'nın enerjisini Türkiye'deki siyasal süreçten ziyade, bölgede girdiği diğer angajmanlara yöneltmesi, sürecin parametrelerini toptan değiştirdi. Irak'ta kendisinin devam ettirdiği varlığına ilaveten, Suriye'de ortaya çıkan yeni ortamda, bölgesel düzlemde şiddeti ve bunun araçlarını daha yoğun kullanabileceği bir zeminin ortaya çıkması, PKK'nın aynı şiddete dayalı yöntemi Türkiye'ye taşıma arayışını güçlendirdi.

Bölgesel Geri Besleme: Üç Kanal

Öncelikle, Suriye'de farklı versiyonlarıyla 'özerklik' modelinin hayata geçirildiği algısı, sadece Türkiye'de de bunun *yeniden* denenmesine dönük arayışı güçlendirmede, aynı zamanda Suriye'deki projenin Türkiye'den devşirilen insan ve kaynaklarla hayata geçirilmesi, oradaki çatışmanın Türkiye'ye geri

taşınmasının da önemli bir aracı haline geldi. Bölgesel düzlemde Kürt siyasetinin eriştiği bu yeni evrede, 'Kobani örneğinde' insani referanslarla meşrulaştırmaya rağmen, PKK'nın bu sınır-aşan hareketliliği sadece sivil ve insani amaçlı kullanmadığı, aynı zamanda, Türkiye'de şiddete dayalı stratejisini tahkim etmeye çalıştığı görüldü. Bu sebeple de bölgedeki çatışma ortamında yaygınlaşan silah ve askeri mühimmatın Türkiye'ye taşınması kadar, bölgedeki çatışmanın değişen karakteristiğine paralel olarak gelişen, meskûn mahalde çatışma gibi, yeni beceri, imkân ve kapasiteyi de Türkiye içinde kullanma düşüncesini güçlendirdi. Bu süreçte Kürt siyasal hareketinin, PKK'nın ötesine geçen, ondan bağımsız şiddet içermeyen siyasal bir perspektifi hayata geçirmekte zorlanması, şiddetin hızla tırmanmasını da kolaylaştırdı.

İkinci olarak, Ortadoğu'daki yeni ortamda, PKK'nın 'bölgesel aktörlük' rolüne soyunması da önemli diğer bir gelişmedir. Tarihsel gelişimi içerisinde hâlihazırda trans-nasyonel bir karakteristiğe bürünen PKK, özellikle de Suriye angajmanı ile bunu yeni bir evreye taşıma yoluna gitmiştir. IŞİD tehdidinin Suriye ve Irak'ta öne çıkması akabinde, IŞİD'le mücadele söylemi üzerinden bu bölgesel aktörlük algısının daha da güçlendiği bir dönem başlamıştır. Bu noktada, 'Türkiye'nin IŞİD'le işbirliği yaptığı' tezine dayalı manipülasyonların hem uluslararası meşruiyet, hem de Türkiye ve bölgedeki Kürtleri mobilize etme amacıyla yoğun biçimde kullanılması, Kürt siyasetindeki gerginliği arttırıcı temel faktörlerden birisi olmuştur. Bu süreçte, PKK'nın aynı zamanda

Mesut Barzani ve KDP ile olan rekabetinin derinleştiği ve bunu da Türkiye'yle olan mücadelesinde bir diğer cephe olarak kurguladığı unutulmamalıdır. Fakat PKK'nın bölgesel aktörlüğe soyunmasının asıl önemli etkilerinden biri aynı zamanda diğer bölgesel güçlerle girdiği bağımlılık ilişkisi olmuştur. İddialı bir bölgesel aktörlük algısının altını doldurabilmek ve geniş bir coğrafyada farklı çatışma hatlarında giriştiği silahlı kampanyayı sürdürebilmek için PKK, diğer bölgesel güçlere daha bağımlı hale gelmiştir. Bu sebeple de Türkiye'yi istikrarsızlaştırmayı hedefleyen ülkelerin etkisine giren PKK'nın bu amaçla araçsallaştırılmasının zemininin güçlendiği bir dönemde, PKK terörü üzerinden şiddet sarmalının derinleşmesi pek de şaşılacak bir gelişme değildir.

Üçüncü olarak, PKK'nın bölgedeki bu yeni ortamın uluslararası alanda meşruiyet devşirmesini mümkün kıldığı sonucuna vardığı görülmektedir. Özellikle IŞİD'le mücadele söylemi üzerinden Batı dünyası nezdinde oluşturulmaya çalışılan pozitif imaj, PYD gibi farklı uzantılarıyla daha rahat temas kurulabilmesini de mümkün kıldı. Özellikle Ortadoğu'daki ilerici unsur olarak kendisini sunması ve Doğu Hristiyanları dâhil farklı azınlık unsurlarının koruyucusu rolünü sıklıkla işlemeyle bu bağları, yer yer farklı kanallardan silah yardımı da dâhil olmak üzere, güçlendirdi. Yine Kürtlerin siyasal taleplerine Batı dünyasındaki desteğin arttığını gören PKK'nın Türkiye'deki mücadelesini de 'uluslararasılaştırma' yolunu seçtiği görülmektedir. Bu sebeple, Kobani üzerinden üretilen manipülasyonların aynı zamanda uluslararası

kamuoyunu hedeflemesi tesadüf değildir.

Bölgeden kaynaklı bu ve diğer faktörler neticesinde, bölgesel istikrarsızlık, Türkiye'nin iç süreçlerine yapabileceği yıkıcı etkisini bir kez daha gösterdi. Bu yeni ortamda PKK'nın Türkiye'deki mücadeleyi yeniden canlandırmayı hedeflerken bunu 'Ortadoğu'yu Türkiye'ye taşıyarak' yapmayı tercih ettiğini görüyoruz. Siyasal süreçleri öncelleyen ve demokratik mekanizmalar içerisinde Kürt sorununu çözmeyi hedefleyen perspektif, PKK'nın bölgeden ithal ettiği şiddet diliyle birlikte yeniden terör sarmalına mahkûm olma riskiyle karşı karşıya kaldı. PKK'nın Arap Baharı'nın başlangıcında denediği ve geri adım atmak zorunda kaldığı devrimci halk ayaklanması ve alan kontrolüne dayalı özerklik-bağımsızlık modelini yeniden devreye sokarak bu yeni bölgesel ve uluslararası ortamdan yararlanabileceğini düşündüğü görülüyor. Türkiye'nin bu dayatmaya sessiz kalmayacağını son gelişmeler net biçimde bir kez daha ortaya koydu. Şiddeti tırmandırarak ve devleti sivil halkla karşı karşıya bırakarak sorunu uluslararasılaştırma arayışının şekillendirdiği bu yeni evrede PKK'nın Kürt halkı içinden aradığı desteği bulması zor olsa da, bazı bölge dinamiklerinin tercihi olan, terör üzerinden Türkiye'yi istikrarsızlaştırma hedefini sürdüreceği görülmektedir. Bu da nihai tahlilde PKK'nın kendisini terör parantezine indirgemesini beraberinde getirirken, Kürt sorununun çözümü için geniş tabanlı bir siyasal ve demokratik çözüm ihtiyacını bir kez daha teyit edecektir. ○

*ORSAM Başkanı, Doç. Dr.,
TOBB-ETÜ*